

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ТА ЛОГІСТИКИ

Сучасний стан розвитку процесів виробництва та логістики потребує гнучких засобів комплексного управління ними як динамічними, пов'язаними між собою системами. Внутрішня та зовнішня логістики безпосередньо впливають на випуск продукції підприємством будь-якої галузі. Задачі логістики постачання, збуту та пересування предметів й засобів виробництва в межах підприємства вирішуються паралельно з задачами виробництва.

Одним з напрямків розв'язання проблеми є створення моделей-тренажерів для відпрацювання управлінських рішень, спрямованих на організацію ефективного розвитку наведеної системи. Базою розробки таких моделей є методи імітаційного моделювання, стрімкий розвиток яких в останні десятиліття доводить їх можливості, як сучасного математичного інструменту дослідження нових процесів та технологій.

Теоретичні та прикладні питання даного математичного напрямку розглядаються в численних літературних джерелах, наприклад [1-4]. Значний відсоток додатків, створених на платформах імітації, складають моделі управління процесами виробництва та логістики [1; 3-7]. Моделі досліджуваної сфери регулярно представляються на міжнародних форумах розробників імітаційних моделей – Winter Simulation Conference (WSC), International System Dynamics Conference, ASIM (німецькомовна спільнота імітаційного моделювання), ИММОД («Имитационное моделирование. Теория и практика»), європейський конгрес EUROSIM; вебінари та публікації однієї з провідних корпорацій світу у даній галузі – The AnyLogic company.

Не зважаючи на існуючі здобутки, експертами галузі наголошується на ряді проблем та «вузьких місць» в означеній сфері. Потребують удосконалення засоби постановки та реалізації моделей й планування імітаційних експериментів. Актуальним є подальший розвиток програмних платформ здійснення імітації шляхом створення єдиного дослідницького простору у межах конкретних інтегрованих систем. Це призведе до переходу від застарілої класичної концепції організації і проведення імітаційного моделювання до практичного втілення системного підходу здійснення імітаційних досліджень.

Метою роботи є аналіз існуючих та перспективних напрямків використання сучасних засобів імітаційного моделювання в сфері управління виробництвом та логістики.

Головними парадигмами імітаційного моделювання на сьогодні є наступні (наведені за підвищенням рівня абстракції):

- Дискретно-подієва (Discrete Event Modeling).
- Агентна (Agent Based).
- Системна динаміка (System Dynamics).

Зі зростанням складності досліджуваних процесів та систем набуває сенсу використання багатопідходної (комбінованої) парадигми моделювання.

Що стосується спеціальних програмних засобів імітації, то найбільш розповсюдженими платформами є GPSS, BPsim, PowerSim, Ithink, Simplex, Modul Vision, Triad.Net, CERT, ESimL, Simulab, NetStar, Pilgrim, МОСТ, КОГНИТРОН, ARENA, AnyLogic та похідний інструмент для аналітики ланцюгів постачання AnyLogistix, ін.

Серед широкого кола моделей бізнес-процесів підприємств різного галузевого спрямування превалюють динамічні моделі, побудовані з використанням системно-динамічного та агентного підходів. В якості прикладів моделей, що відтворюють виробничо-збутові процеси, можна навести розробки, представлені в [5; 6; 8].

Моделі внутрівиробничої логістики, що здійснюють імітацію руху засобів та предметів труда на складах та виробничих ділянках підприємства, як правило, будуються з використанням дискретно-подієвого підходу. Імітаційні додатки такого типу розробляються для підприємств з різних сфер діяльності. Моделювання зовнішньої логістики підприємств передбачає імітацію вхідних та вихідних потоків вантажоперевезень, тобто відтворення складних ланцюгів постачання. Найчастіше розробки проводяться з використанням дискретно-подієвого підходу або на базі комбінованої парадигми (дискретно-подієвий та агентний підхід).

Приклади моделей логістичних процесів – джерела [4; 6; 9; 10].

Перспективним напрямком розвитку імітаційного моделювання в сфері управління виробництвом та логістики є реалізація концепції Індустрія 4.0. Концепція входить, як складова, у стратегії розвитку багатьох провідних країн світу в галузі високих технологій – США (Industrial Internet Consortium), Японії (Industrial Value-Chain Initiative), Німеччині (Industry 4.0). Містить чотири компоненти: Cyber-Physical Systems (кіберфізичні системи), Internet of Things («Інтернет речей»), Internet of Services («Інтернет послуг»), Smart Factory («Умне підприємство») [7; 11].

В межах розвитку концепції Індустрія 4.0 експертами очікується поява в сфері виробництва та логістики багатьох об'єктів, які можуть бути визначені, як Smart. Згідно з цим подальший розвиток отримують такі інформаційні технології, як RFID, Indoor Navigation, Global Positioning, WiFi, Virtual Reality, Big Data, Cloud Computing та ін. [7]. Реалізація концепції призведе до змін на всіх рівнях функціонування реальних систем – від організації виробництва та логістики до способів виконання конкретних технологічних операцій.

У зв'язку з тенденціями в сфері імітації процесів управління виробництвом та логістики набувають значного розповсюдження анімаційні моделі двох видів: анімаційні моделі, незалежні від моделей досліджуваних процесів, та моделі, як засоби відображення результатів імітації процесів в онлайн-режимі. Створення такого класу моделей здійснюється, зазвичай, з використанням агентної та дискретно-подієвої парадигми.

Подальший розвиток засобів імітаційного моделювання спрямований на надання користувачам наступного спектру послуг в процесі прийняття управлінських рішень:

- Імітацію різних сценаріїв розвитку подій з метою уніфікації складних бізнес-систем.
- Розробку моделей-тренажерів для оперативного визначення «вузьких місць» та відпрацювання управлінських заходів на перспективу різної тривалості.
- Анімаційне представлення процесів імітації з можливістю втручання експериментатора в реальному масштабі часу.
- Порівняння реальних процесів з їх модельним представленням з метою виявлення причин та джерел порушення нормального функціонування бізнес-систем.

Література:

1. Борщев А. Имитационное моделирование: состояние области на 2015 год, тенденции и прогноз // Имитационное моделирование. Теория и практика: материалы конф. ИММОД-2015. – [электр.ресурс]. Режим доступа: http://www.anylogic.ru/upload/pdf/immod15_borshchev_statia.pdf.
2. Борщев А.В. Как построить простые, красивые и полезные модели сложных систем // Имитационное моделирование. Теория и практика: материалы конф. ИММОД-2013. – [электр. ресурс]. Режим доступа: <http://simulation.su /static/ru-immod-2013.html>.
3. Лычкина Н. Н. Динамическое имитационное моделирование развития социально-экономических систем и его применение в информационно-аналитических решениях для стратегического управления. – Стратегии бизнеса. – 2013. – № 2 (2). – с.44-49.– [электр. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.strategybusiness.ru/jour/article/view/40/35>.
4. Лычкина Н.Н. Инновационные парадигмы имитационного моделирования и их применение в управленческом консалтинге, логистике и стратегическом менеджменте. – Логистика и управление цепями поставок. – 2013. – № 5 (58). – С. 28-41
5. Портал моделей системы AnyLogic: [электрон. ресурс]. Режим доступа: <https://runthemodel.com/>.
6. Толуев Ю.И. Методы имитационного моделирования цепей поставок. – Логистика и управление цепями поставок. – 2016. – № 4. – С. 8-15.
7. Толуев Ю.И. Задачи имитационного моделирования при реализации концепции Индустрия 4.0 в сфере производства и логистики. // Имитационное моделирование. Теория и практика: материалы конф. ИММОД-2017. – [электр. ресурс]. Режим доступа: <http://simulation.su/static/ru-articles-2017.html>.
8. Соколовська З.М., Яценко Н.В. Моделювання каналів збуту фармацевтичного підприємства. – Бізнес Інформ. – 2017. – № 2. – С. 121-130.
9. Егоров С.Г. Инструмент аналитики цепей поставок AnyLogistix: совмещение аналитической оптимизации и имитационного моделирования. // Имитационное моделирование. Теория и практика: материалы конф. ИММОД-2017. – [электр. ресурс]. Режим доступа: <http://simulation.su/static/ru-articles-2017.html>.
10. Искандеров Ю.М., Ласкин М.Б., Лебедев И.С. Особенности моделирования транспортно-технологических процессов в цепях поставок. // Имитационное моделирование. Теория и практика: материалы конф. ИММОД-2017. – [электр. ресурс]. Режим доступа: <http://simulation.su/static/ru-articles-2017.html>.
11. Kagermann H., Wahlster W., Helbig J., eds. Recommendations for implementing the strategic initiative INDUSTRIE 4.0. Final report of the Industrie 4.0 Working Group. 8. April 2013.